

PROSTAT SPESİFİK ANTİJEN (SERBEST) (SERBEST/TOTAL PSA ORANI)

Kısaltma: Free PSA.

Kullanım amacı: Total PSA'nın 4-10 ng/mL arasındaki konsantrasyonları, prostat kanseri riski ve biyopsi gereksinimi ile ilişkili karar verme aşamasında çoğu zaman tek başına yeterli olmaz. Böyle durumlarda serbest/total PSA oranının hesaplanmasının isabetli karar vermede yardımcı olduğu kabul edilmektedir.

Genel bilgiler:

- Prostat dokusunun epitel hücreleri tarafından üretildikten sonra seruma geçen PSA, serumda 3 farklı formda bulunur. Mevcut immünoassay teknikleri ile alfa-1 antikimotripsin ile kompleks yapmış durumda bulunan ve serbest haldeki PSA ölçülür. Alfa-2 makroglobulin ile sarılmış halde bulunan PSA'nın immünoassay teknikleri ile ölçümü mümkün değildir.
- Genel olarak, prostat kanseri olasılığının, total PSA konsantrasyonu 4 ng/mL'nin altında olan erkeklerde düşük, 10 ng/mL'nin üzerinde olanlarda yüksek olduğu kabul edilir. Arada kalan vakalarda ise, ileri inceleme yani biyopsi kararı verilirken ilave değerlendirme parametrelerine gereksinim duyulur. Bu kapsamda, serbest/total PSA oranının da dikkate alınmasını yararlı olduğu kabul edilmektedir. İyi huylu prostat hipertrofinine bağlı total PSA yüksekliklerinde serbest/total PSA oranının yüksek, buna karşılık prostat kanserine bağlı total PSA yüksekliklerinde ise bu oranın düşük bulunduğu bilinmektedir.

Test sonucunun yorumu:

- Genel olarak serbest/total PSA oranının %25'in üzerinde bulunması malignite olasılığını azaltan bir veri olarak kabul edilirken, %15'in altındaki değerler malignite olasılığını düşündürür. Total PSA sonucunun yorumlanmasında olduğu gibi serbest/total PSA oranının yorumlanması sırasında da yaşa bağlı değerlendirme yapılmasının testin spesifitesini artırdığı kabul edilmektedir. Çok merkezli bir araştırmanın sonuçlarına göre %fPSA değerlerinin, biyopsi uygulamasında prostat kanseri ile uyumlu sonuç verme oranları tabloda özetlenmiştir.

Yaş gruplarına göre biyopsi ile prostat Ca belirleme olasılıkları			
%fPSA oranı	50-59 yaş	60-69 yaş	≥ 70 yaş
≤ 10	%49,2	%57,5	%64,5

11-18	%26,9	%33,9	%40,8
19-25	%18,3	%23,9	%29,7
> 25	%9,1	%12,2	%15,8

- Kronik asemptomatik prostatit, total ve serbest PSA konsantrasyonlarını aynen prostat kanserinin etkilediği gibi etkiler. Yani bir yandan total PSA konsantrasyonunu yükseltirken diğer yandan serbest/total PSA oranının düşmesine yol açar. Bu nedenle serbest/total PSA oranı, iyi huylu prostat hipertrofisi ile prostat kanseri arasındaki ayırıcı tanıya yardımcı olduğu halde, prostat kanseri ile prostatın iltihabi hastalıkları arasında ayırıcı tanıya herhangi katkısı olmaz.

Numune: Serum (kırmızı veya sarı kapaklı tüp). Minimum 500 µL. Bütün uzmanlar arasında tam bir fikir birliği olmasa da genel olarak numunenin mümkünse rektal muayene ve sonda uygulamalarından hemen sonra alınmayıp birkaç gün beklenmesi tavsiye edilir.

Çalışma Yöntemi: ECLIA

Referans Aralığı:

Tek başına serbest PSA konsantrasyonunun yorum açısından fazla bir değeri yoktur. Serbest/Total PSA oranının dikkate alınması ve yorumun buna göre yapılması gerekir.

Free/Total PSA oranı	Yorum
<%15	Malignite olasılığı yüksek
>%25	Malignite olasılığı düşük